

Γκίκας Χαρδούβελης: Οι τράπεζες είναι έτοιμες να δώσουν όσα λεφτά χρειαστεί στην οικονομία για την ανάπτυξη

Liberal.gr

Συνέντευξη: Γκίκας Χαρδούβελης

Δευτέρα 2 Αυγούστου 2021, 00:00 | Τελευταία ενημέρωση: 13:01

<https://www.liberal.gr/news/gkikas-chardoubelis%C2%A0oi-trapezes-einai-etoimes-na-dosoun-osa-lefta-chreiaستي-stin-oikonomia-gia-tin-anaptuxi/394419>

Eurokinissi

Ο νέος πρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας μιλάει στο Liberal και στέλνει το μήνυμα ότι οι τράπεζες είναι έτοιμες να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην αξιοποίηση των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης. Αναλύει τους στρατηγικούς στόχους της ΕΤΕ, μιλά για την πορεία της ψηφιακής και πράσινης μετάβασης του ομίλου και προβλέπει πότε θα «καθαρίσει» η οικονομία, οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά από τον βραχά των κόκκινων δανείων. Στο μέτωπο των τραπεζών, εκτιμά ότι τα επόμενα 2-3 χρόνια το επίπεδο των κόκκινων δανείων θα έχει πλησιάσει τον μέσο ευρωπαϊκό όρο.

Στο μείζον ζήτημα της ανάπτυξης, τονίζει ότι αν δεν υπήρχε η αβεβαιότητα με τις μεταλλάξεις, είναι τέτοια η δυναμική του ΑΕΠ ώστε η οικονομία θα έτρεχε με ρυθμό άνω του 5%-6%. «Θα χαρακτήριζα τον ρυθμό 4,3% (σσ: η εκτίμηση της Κομισιόν για την Ελλάδα), ως το πλέον απαισιόδοξο κάτω όριο της δυνητικής αύξησης του ΑΕΠ το 2021», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Συνέντευξη στον Γιώργο Φιντικάκη

Ακούμε για δεκάδες δισεκατομμύρια που θα πέσουν στην οικονομία μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης. Ήρθε η ώρα να παίξουν το ρόλο τους οι τράπεζες; Διαθέτουν την απαιτούμενη ρευστότητα;

Οι ελληνικές τράπεζες μετά από εργώδεις προσπάθειες επιχειρηματικού εκσυγχρονισμού και αντιμετώπισης των κόκκινων δανείων είναι σήμερα έτοιμες να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στη διάχυση και αξιοποίηση των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης, διαδραματίζοντας μάλιστα πολλαπλούς ρόλους: Πρώτον, ως παραδοσιακού μεσολαβητή, δεύτερον, ως συμβούλου στη μορφοποίηση και αξιολόγηση επενδυτικών προτάσεων, και τρίτον, ως συμβούλου επιχειρηματικού μετασχηματισμού, ειδικά για μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Επισημαίνω ότι τα πρόσφατα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση της πανευρωπαϊκής άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων επιβεβαιώνουν την ισχυρή κεφαλαιακή τους θέση, ενώ οι δείκτες ρευστότητας, στους οποίους αναφέρεστε, έχουν ισχυροποιηθεί σημαντικά, επουλώνοντας όλα τα πλήγματα των προηγούμενων ετών. Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι ο λόγος δανείων προς καταθέσεις βρίσκεται πλέον σε επίπεδα προ κρίσης, δηλαδή πολύ πριν το 2007.

Η άφθονη ρευστότητα είναι αποτέλεσμα και της επεκτατικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, μια υποστηρικτική πολιτική που αναμένεται να παραμείνει για μακρό χρονικό διάστημα.

Έχουν οι τράπεζες τη θέληση να πάρουν τολμηρές αποφάσεις και πόσο έτοιμες είναι να αναλάβουν μεγαλύτερα ρίσκα στις χορηγήσεις δανείων;

Μετά τη σημαντική μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι τράπεζες σταδιακά απελευθερώνονται, επιδιώκοντας ενεργά τη συνεργασία με υγιείς δανειζόμενους, υφιστάμενους και νέους πελάτες. Αναλαμβάνουν ρίσκο, αλλά υπό την αυστηρή εποπτεία του SSM και της Τράπεζας της Ελλάδος και υπό συγκεκριμένους κανόνες δανειοδότησης. Οι κανόνες δεν τροποποιούνται κατά περίπτωση. Άλλωστε, οι τράπεζες δανείζουν τα χρήματα των καταθετών τους. Έχουν την κύρια υποχρέωση να διαφυλάττουν αυτές τις καταθέσεις και να μη τις δανείζουν απερίσκεπτα.

Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας προσανατολίζεται στο να χρηματοδοτήσει επενδύσεις, μεταρρυθμίσεις και σχέδια επιχειρηματικού μετασχηματισμού υψηλής ποιότητας με μόνιμες θετικές επιδράσεις στην επιχειρηματικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη γενικότερα. Οι τράπεζες είναι ήδη προετοιμασμένες και αναμφισβήτητα θα πράξουν τα μέγιστα ώστε όλες οι ποιοτικές προτάσεις να καταστούν επιλέξιμες και να βρουν την απαιτούμενη χρηματοδότηση έγκαιρα.

Η Εθνική έχει στόχο τη μείωση των NPEs σε μονοψήφιο αργότερα το 2022, ενώ και οι υπόλοιπες τράπεζες κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι τα κόκκινα δάνεια

εξαφανίστηκαν. Αφενός συνεχίζουν να επιβαρύνουν νοικοκυριά και επιχειρήσεις, αφετέρου περιορίζουν σημαντικά τη δεξαμενή επιλέξιμων δανειοληπτών. Πως θα δώσουν δάνεια οι τράπεζες αν δεν υπάρχουν «καθαροί» δανειολήπτες;

Πράγματι, η Εθνική έχει αυτή τη στιγμή το μικρότερο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων καθώς και το υψηλότερο ποσοστό κάλυψης των μη-εξυπηρετούμενων δανείων με προβλέψεις. Θυμίζω, άλλωστε ότι είναι η μόνη από τις συστημικές τράπεζες που δεν χρειάστηκε να καταφύγει στον επιβαρυντικό λογιστικό ελιγμό του Hive-Down ώστε να αποφύγει την απίσχναση των μετόχων της από τις πρόσφατες τιτλοποιήσεις δανείων. Η Εθνική έχει ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια ώστε αν το θελήσει, θα μπορεί να επιταχύνει ακόμα περισσότερο την πορεία προς το μηδενισμό των παλαιών μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αλλά και οι υπόλοιπες τράπεζες ακολουθούν παρόμοια πορεία.

Βεβαίως, όπως σωστά επισημαίνετε, τα «κόκκινα δάνεια» δεν εξαφανίζονται από τη οικονομία, παρά το γεγονός ότι φεύγουν από τους ισολογισμούς των τραπεζών. Θα επιβαρύνουν την οικονομία όσο καιρό επιβαρύνουν τους δανειολήπτες, που πλέον θα τα χρωστούν στις εταιρείες διαμεσολάβησης, τους αποκαλούμενους «servicers». Πολλοί από αυτούς τους παλαιούς προβληματικούς δανειολήπτες θα βρουν λύση με τους servicers και θα ανακτήσουν την ικανότητα νέου δανεισμού. Θα γίνουν «καθαροί». Όμως, «καθαροί» δανειολήπτες είναι η πλειονοψηφία, δηλαδή όλοι οι υπόλοιποι που δεν είχαν πρόβλημα ή το τακτοποίησαν, καθώς και νέοι που αναδύονται σε μια ακμάζουσα οικονομία με νέες επενδύσεις.

Για τη χώρα μας η σημαντικότερη πρόκληση έγκειται στη διεύρυνση της περιμέτρου των επιχειρήσεων που μπορούν αλλά και θέλουν να έχουν πρόσβαση σε δανειακά κεφάλαια για να επενδύσουν και να μεγαλώσουν. Ο ρόλος των μεταρρυθμίσεων και τους Ταμείου Ανάκαμψης μπορεί να είναι κομβικός προς αυτή την κατεύθυνση. Να δώσουν υγιή κίνητρα στις βιώσιμες επιχειρήσεις να γίνουν πιο φιλόδοξες, να αναλάβουν περισσότερους υγιείς επιχειρηματικούς κινδύνους και να μεγαλώσουν επιδιώκοντας την πρόσβαση σε εξωτερική χρηματοδότηση.

Πότε πιστεύετε ότι θα μειωθούν τα κόκκινα δάνεια γενικότερα από την οικονομία, όχι μόνο από τους τραπεζικούς ισολογισμούς;

Το μέγεθος του προβλήματος ήταν τόσο μεγάλο που σίγουρα δεν θα είναι μια γρήγορη και απλή διαδικασία. Τα τελευταία δέκα χρόνια πάνω από 50% των φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων παρουσίασε πλήρη αδυναμία κάλυψης του δανεισμού του, αποτέλεσμα της χειρότερης κρίσης που έχει αντιμετωπίσει ποτέ μια σύγχρονη ευρωπαϊκή οικονομία.

Μπορούμε να αισιοδοξούμε πια ότι τα επόμενα 2-3 χρόνια το επίπεδο των κόκκινων δανείων για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα θα έχει πλησιάσει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (5%). Η οικονομική ανάκαμψη και οι δευτερογενείς θετικές επιδράσεις που επιφέρει σε κερδοφορία και δείκτες ρευστότητας σε συνδυασμό με ακόμη τολμηρότερες λύσεις

αναδιάρθρωσης -- που μπορούν να παρασχεθούν μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογή του νέου πτωχευτικού πλαισίου-- αλλά και τη μεγαλύτερη ευελιξία που έχουν οι φορείς διαχείρισης πιστεύω ότι θα οδηγηθούμε σε σταδιακή μείωση και του γενικού επιπέδου μη εξυπηρετούμενων δανείων στην οικονομία. Η πιο ολιστική αντιμετώπιση που επιχειρείται πλέον στοχεύοντας στο σύνολο των χρεών νομίζω ότι θα αποδώσει καρπούς την επόμενη τριετία αν συνοδευθεί και από την προσδοκώμενη ισχυρή αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Όπως ήδη αναφέραμε, η διαχείριση των κόκκινων δανείων πρακτικά μεταφέρεται σε εξειδικευμένους *servicers* που πρέπει να ακολουθήσουν συγκεκριμένα, προ-εγκεκριμένα *business plans*, τα οποία στηρίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό σε προγράμματα ρυθμίσεων χρέους, ειδικά για τα φυσικά πρόσωπα. Ένα μεγάλο μέρος αυτών των ρυθμίσεων εκτιμούμε ότι θα τηρηθεί και κάποια στιγμή θα οδηγήσει στην επανένταξη των οφειλετών στην τραπεζική χρηματοδότηση. Το πόσο μεγάλο θα είναι αυτό το μέρος εξαρτάται φυσικά από την κατάσταση της οικονομίας τα επόμενα χρόνια. Προσωπικά εκτιμώ ότι μεγαλύτερο μέρος αυτής της διαδικασίας θα διαρκέσει 5-10 χρόνια.

Η Εθνική Τράπεζα μετασχηματίζεται τα τελευταία χρόνια, εκσυγχρονίζεται και εστιάζει ιδιαίτερα στην ψηφιακή και πράσινη μετάβαση. Είναι σωστή η εντύπωσή μου;

Πράγματι, η Εθνική έχει υψηλούς στρατηγικούς στόχους και αυτό φαίνεται ξεκάθαρα στις ήδη σημαντικές πρωτιές στις περιοχές της ψηφιακής και πράσινης μετάβασης. Ως προς την ψηφιακή μετάβαση είμαστε η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα που πρόσφερε στους πελάτες της: (1) ψηφιακό άνοιγμα νέας τραπεζικής σχέσης και λογαριασμού - το λεγόμενο *onboarding* - για ιδιώτες, επαγγελματίες καθώς και νομικά πρόσωπα. (2) ψηφιακό εξπρές καταναλωτικό δάνειο με άμεση έγκριση και εκταμίευση σε λίγα μόλις λεπτά. (3) ψηφιακό εξπρές δάνειο για μικρές επιχειρήσεις με έγκριση μέσα σε 48 ώρες και άμεση εκταμίευση.

Όλα τα παραπάνω τα προσφέρουμε χωρίς να απαιτείται καμία επίσκεψη στο κατάστημα, εύκολα, και γρήγορα. Σήμερα έχουμε πάνω από 2 εκ ενεργούς χρήστες στην πλατφόρμα *internet banking* και στην εφαρμογή *mobile banking* της Εθνικής Τράπεζας. Κάτω από 5% των συναλλαγών μας εκτελείται στο Κατάστημα (σε σχέση με πάνω από 20% προ πανδημίας), με το υπόλοιπο να εκτελείται σε εναλλακτικά και ψηφιακά δίκτυα. Μάλιστα οι ψηφιακές υπηρεσίες της Εθνικής αξιολογήθηκαν οι καλύτερες στην Ελλάδα, και πολύ κοντά στην ομάδα των «πρωτοπόρων» που ηγούνται όσον αφορά στον ψηφιακό μετασχηματισμό στον τραπεζικό κλάδο σε πρόσφατη παγκόσμια έρευνα της *Deloitte*.

Ως προς την πράσινη μετάβαση, στόχος μας είναι η Εθνική να πρωταγωνιστήσει με ουσιαστικό τρόπο στην ευρύτερη προσπάθεια της χώρας για ένα βιώσιμο αναπτυξιακό υπόδειγμα. Αναφέρω τρία συγκεκριμένα παραδείγματα: Πρώτον, η Εθνική Τράπεζα έκανε το 2020 την πρώτη έκδοση πράσινου ομολόγου στην Ελλάδα, συγκεντρώνοντας

500 εκ. ευρώ για τη στήριξη επενδύσεων στον χώρο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), και στις πράσινες επενδύσεις γενικότερα. Δεύτερον, στην Εταιρική Τραπεζική, εδώ και αρκετά χρόνια, η Εθνική αναδεικνύεται σε «τράπεζα της ενέργειας» διατηρώντας μερίδιο ~30% στις χορηγήσεις στον κλάδο, και με χορηγήσεις άνω του 1 δις ευρώ συγκεκριμένα για ΑΠΕ. Τρίτον, στη Λιανική Τραπεζική είμαστε πρώτοι σε εκταμιεύσεις «πράσινων» στεγαστικών δανείων, ενώ έχουμε προχωρήσει σε στρατηγικές συνεργασίες για τη δανειοδότηση ιδιωτών και μικρών επιχειρήσεων για αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων, καθώς και για επενδύσεις σε φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις.

Να περιμένουμε και νέες πρωτοβουλίες που θα καθιερώσουν και πάλι στη συνείδηση των πολιτών αλλά και των επενδυτών την Εθνική ως την ισχυρότερη ελληνική τράπεζα;

Οι πρωτοβουλίες μας δεν σταματούν. Η έμφασή μας είναι στην ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και στη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη: Πελάτες, επενδυτές, προσωπικό, πολίτες κ.α. Αυτά αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο του DNA της Τράπεζας στα 180 χρόνια λειτουργίας της και είναι η ισχύς της. Και στη συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας εκτιμώ ότι η Εθνική δεν έπαψε ποτέ να θεωρείται ως η ιστορικότερη και ισχυρότερη Τράπεζα με τη σημαντικότερη κοινωνική προσφορά.

Κοιτάζοντας στο μέλλον, στοχεύουμε στην ανάδειξη της Εθνικής και ως της τράπεζας πρώτης επιλογής για όλους τους πολίτες και τους επενδυτές, με τη διατήρηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, όπως αυτά που χτίσαμε στις περιοχές της ψηφιακής και της πράσινης μετάβασης, αλλά και την απόκτηση νέων παρόμοιων πλεονεκτημάτων. Επενδύουμε σημαντικά ποσά σε νέες υποδομές τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης και της προσπάθειας μας για αντικατάσταση του συστήματος βασικών τραπεζικών εργασιών (core banking). Η χρηματοδότηση ESG projects είναι στην κορυφή των προτεραιοτήτων μας. Και είναι μια απαίτηση που την βλέπουμε να ασκείται από τους ίδιους τους πελάτες μας, ειδικά από την νεώτερη γενιά.

Όραμα μας λοιπόν, όλων των εργαζομένων στην Εθνική Τράπεζα, είναι να δημιουργούμε μέλλον μαζί με τους πελάτες μας. Εξελίσσουμε το μοντέλο εξυπηρέτησης των εταιρικών πελατών, για μια ολοκληρωμένη τραπεζική εξυπηρέτηση, ενώ στοχεύουμε και στην ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πελατών μας.

Στα 180 χρόνια λειτουργίας της, η Εθνική Τράπεζα, έχει αναπτύξει αμφίδρομη σχέση εμπιστοσύνης με την ελληνική κοινωνία. Σεβόμενη την ιστορία της και την κουλτούρα της, δεσμεύεται να συνεχίσει να λειτουργεί με σεβασμό στις εταιρικές της αξίες και τις αρχές της εταιρικής υπευθυνότητας, δίνοντας το παρόν σε όλους τους τομείς με πολλές πρωτοβουλίες που σχεδιάζονται προσεκτικά και συστηματικά στο πλαίσιο της στρατηγικής μας για τη βιώσιμη ανάπτυξη και για ένα καλύτερο αύριο για όλους.

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Κομισιόν, η Ελλάδα αναμένει για φέτος ανάπτυξη 4,3%. Ωστόσο, οι φόβοι για τη πορεία του τουρισμού και την επιβολή περιοριστικών μέτρων σε δημοφιλή νησιά, όπου η πανδημία παρουσιάζει έξαρση, παραμένουν. Μπορεί η αβεβαιότητα του τουρισμού να επιβραδύνει την ανάκαμψη στην Ελλάδα; Σε ποια επίπεδα εκτιμάτε ότι θα κυμανθεί;

Κατά τη γνώμη μου η τρέχουσα δυναμική μέχρι το επτάμηνο συνεχίζει να υπερβαίνει τις αρχικές εκτιμήσεις με την ισχυρή αύξηση της εξωστρεφούς επιχειρηματικής δραστηριότητας και παραγωγής να συνδυάζεται από το 2ο τρίμηνο και με ισχυροποίηση της κατανάλωσης, και τον Ιούλιο και από ισχυρή ανάκαμψη του τουρισμού. Αν δεν υπήρχε η αβεβαιότητα σχετικά με τις επιδράσεις των μεταλλάξεων, κυρίως από το Σεπτέμβριο και μετά, θα μιλούσα πιθανόν μετά βεβαιότητας για αύξηση ΑΕΠ άνω του 5% το 2021 ή ακόμη και του 6%.

Ωστόσο θεωρώ ότι ακόμη και με στοχευμένους περιορισμούς και με την τρέχουσα ροή και αποτελεσματικότητα του εμβολιαστικού προγράμματος, οι κίνδυνοι είναι διαχειρίσιμοι και θα χαρακτήριζα το ρυθμό που αναφέρατε ως το πλέον απαισιόδοξο κάτω όριο της δυνητικής αύξησης του ΑΕΠ στο 2021.

Σας ανησυχεί το ενδεχόμενο μόλις αποσυρθούν τα μέτρα στήριξης να αποκαλυφθούν οι χρόνιες αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, όπως η χαμηλή ανταγωνιστικότητα και η υψηλή ανεργία;

Πέραν πάσης αμφιβολίας, η γενναία δημοσιονομική στήριξη που θα υπερβεί σωρευτικά το 20% του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2020-21 – όντας η μεγαλύτερη στην ΕΕ αναφορικά με το συμβατικό -πλην εγγυήσεων - δημοσιονομικό σκέλος, συγκράτησε την ύφεση, σταθεροποίησε την ανεργία και προστάτεψε το διαθέσιμο εισόδημα.

Όσο η στήριξη αυτή φυσιολογικά αποσύρεται και συνεχίζουν να υπάρχουν επιδημιολογικοί κίνδυνοι που αφορούν κυρίως κλάδους υπηρεσιών/έντασης εργασίας, θα συνεχίσει να υπάρχει κάποια βραχυπρόθεσμη αβεβαιότητα. Η αβεβαιότητα είναι μεγάλη ειδικά για την αγορά εργασίας, αν και υφίστανται ακόμη αντισταθμιστικά δημοσιονομικά αποθέματα, που μπορούν να ενεργοποιηθούν αν παραστεί ανάγκη.

Ωστόσο η διαφαινόμενη ισχυρή ανάκαμψη και ο καταλυτικός ρόλος που αναμένεται να διαδραματίσει η αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης αλλά και του πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου για την παραγωγική εμβάθυνση της οικονομίας, την αναστροφή της χρόνιας αποεπένδυσης και την αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου, με κάνουν να ευελπιστώ ότι εισερχόμαστε σε μια περίοδο ταχείας ενίσχυσης της συνολικής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της οικονομίας αλλά και δημιουργίας αυξανόμενων και πιο ποιοτικών θέσεων εργασίας.

* Ο Γκίκας Χαρδούβελης είναι Πρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας